

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

Sayı: 74131067-445.01.01-256329
Konu: Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası
Eğitim Programına Dair Genelge

30.11.2017

GENELGE
(2017/7)

Bakanlığımızca hazırlanıp ve 15/2/2014 tarihli ve 28914 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”in 18 inci maddesinin (1-f) bendinde “Deney hayvanları kullanım sertifikası programlarının içeriği Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu (HADMEK) tarafından alınacak kararla belirlenerek, tüm Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurullarına (HADYEK) bildirilir” hükmü bulunmaktadır.

Bu kapsamda, HADMEK’in 26/5/2014 tarihli ve 36 sayılı kararı doğrultusunda; Yönetmelikte belirtilen hükümler çerçevesinde kurulan ya da kurulacak olan HADYEK’ler tarafından düzenlenecek Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası Eğitim Programı’nın aşağıda yer alan tablodaki derslerden ve EK-1’de yer verilen eğitim hedeflerinden teşkiline karar verilmiştir.

No	Konu adı	KATEGORİLER ve DERS SAATLERİ			Dersi verecek kişinin niteliği
		A (Araştırmacılar)	B (Yardımcı sağlık personeli)	C (Hayvan bakıcıları)	
1	Mevzuat, Etik, Hayvan Davranışları ve 3R*	3T	3T	3T	İlgili konuda deneyimli veteriner hekim, tabip veya biyolog
2	Deney hayvanlarının anatomisi, fizyolojisi, histolojisi ve biyokimyası	5T 4U	5T 4U	5T 4U	İlgili konuda deneyimli veteriner hekim
3	Kan ve örnek alma teknikleri	1T 4U	1T 4U		Laboratuvar hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya tabip; Çiftlik hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim;

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu:OXLYP9GMEY925DNA5PSQ Evrak Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

					Yaban hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya biyolog; Akuakültür hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim, su ürünleri/balıkçılık teknolojisi mühendisi veya biyolog
4	Tutuş teknikleri	1T 4U	1T 4U	1T 4U	Laboratuvar hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya tabip; Çiftlik hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim; Yaban hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya biyolog; Akuakültür hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim, su ürünleri/balıkçılık teknolojisi mühendisi veya biyolog
5	İlaç verme ve enjeksiyon teknikleri	1T 4U	1T 4U		Laboratuvar hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya tabip; Çiftlik hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim; Yaban hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu:OXLYP9GMEY925DNA5PSQ Evrak Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

					hekim veya biyolog; Akuakültür hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim, su ürünleri/balıkçılık teknolojisi mühendisi veya biyolog
6	Anestezi ve ötenazi teknikleri	2T 4U	2T 4U		Laboratuvar hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya tabip; Çiftlik hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim; Yaban hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya biyolog; Akuakültür hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim, su ürünleri/balıkçılık teknolojisi mühendisi veya biyolog
7	Ağrı, ıstırap, sıkıntı ve insani sonlandırma noktalarının belirlenmesi	2T	2T		İlgili konuda deneyimli veteriner hekim
8	Laboratuvar işleyişi (temizlik, güvenlik, çalışma sağlığı)*	2T 4U	2T 4U	2T 4U	İlgili konuda deneyimli bilim insanları
9	Deney hayvanlarının beslenmesi	2T	2T	2T	Laboratuvar hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya tabip; Çiftlik hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim;

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu:OXLYP9GMEY925DNA5PSQ Evrak Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

					Yaban hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya biyolog; Akuakültür hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim, su ürünleri/balıkçılık teknolojisi mühendisi veya biyolog
10	Hayvan hastalıkları a) mikrobiyolojik, virolojik, parazitolojik, mikolojik b) klinik dışı vurumlar c) sağlık tarama programları	4T 4U	4T 4U	4T 4U	İlgili konuda deneyimli veteriner hekim
11	Biyoistatistik (mümkün olan en düşük hayvan sayısının belirlenmesi)*	2T			İlgili konuda deneyimli en az doktora seviyesinde bir uzman
12	Standardizasyon a) Genetik standardizasyon b) Mikrobiyolojik standardizasyon c) Bakım-barındırma d) Araştırma	3T			İlgili konuda deneyimli veteriner hekim veya tabip
13	Spesifik deney modelleri	4T 4U			Konusunda deneyimli veteriner hekim veya tabip
14	Hayvan deneylerinin tasarlanması*	2T 4U			İlgili konuda deneyimli ve sertifikalı veteriner hekim veya tabip
15	Temel Cerrahi	2T 4U			İlgili konuda deneyimli ve sertifikalı veteriner hekim veya tabip
16	Deney hayvanlarının yetiştirilmesi	2T	2T	2T	Laboratuvar hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu: OXLYP9GMEY925DNA5PSQ Evrak Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

					tabip; Çiftlik hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim; Yaban hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim veya biyolog; Akuakültür hayvanları için ilgili konuda deneyimli veteriner hekim, su ürünleri/balıkçılık teknolojisi mühendisi veya biyolog
17	Alternatif Yöntemler*	2T			İlgili konuda deneyimli ve sertifikalı veteriner hekim veya tabip
TOPLAM		40 T 40 U	25 T 28 U	19 T 16 U	

T: Teorik U: Uygulama

* Türe özgü olmayan dersler

1) Deney hayvanı kullanıcıları, Deney Hayvanı Kullanım Sertifikası almadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test gayesiyle işlem yapamaz ve çalışma mekanlarında bu hayvanları barındıramazlar.

2) Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası 3 kategoride verilecektir. Bu kategoriler şu şekildedir:

A Kategorisi - Araştırmacılar: Hayvanlar üzerinde prosedür uygulayanlar,

B Kategorisi - Yardımcı sağlık personeli: Sorumlu veteriner hekime bağlı olarak, hayvan sağlığı, bakım, besleme ve üretim konularında çalışan veteriner sağlık teknikeri, teknisyeni veya laborantı,

C Kategorisi - Hayvan bakıcıları: Hayvanların bakımı ve beslenmesinden sorumlu kişiler.

3) Deney hayvanları kullanım sertifikası eğitim programlarında teorik (T) derslerin %80' ine, uygulama (U) derslerinin ise tamamına devam etmek mecburidir. Sertifika programları asgari olarak tabloda belirtilen ders saatlerinden oluşup, mecburi derslerin işlenmesinin ardından isteğe bağlı ders ve uygulamalar ilave edilebilecektir.

4) Deney hayvanları kullanım sertifikası eğitim programlarında modüler sistem uygulanacaktır. Bu sisteme göre; C kategorisinde sertifika alan bir kursiyer yalnızca eksik derslerini tamamlayarak B kategorisi sertifikası, yine B kategorisinde sertifika alan bir kursiyer yalnızca eksik derslerini tamamlayarak A kategorisi sertifikası alabilecektir.

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu: OXLYP9GMEY925DNA5PSQ Evrak Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

5) Deney hayvanları kullanım sertifikası eğitim programlarının hayvan türüne özgü olarak düzenlenmesi esastır. Yukarıdaki tabloda (*) ile işaretlenenler haricindeki tüm derslerin her bir hayvan türüne özgü olarak verilmesi zorunludur. Dersler asgari olarak Ek-1'de yer alan konuları içerecek şekilde işlenecektir.

6) Sertifika almış olduğu türler haricinde bir tür ile çalışmak isteyen kursiyer, sadece yeni türe özgü dersleri alarak sertifika sahibi olabilecektir.

7) Sıklıkla kullanılan laboratuvar ve çiftlik hayvanlarının dışında bir türle (örneğin, yaban hayvanları) bir çalışma yapılmak istendiğinde, mevcut türe özgü kurslar içerisinde çalışma yapılacak türe en yakın olanı seçilmelidir. Sahip olunan sertifikanın çalışılacak türe uygunluğunu HADYEK değerlendirir ve gerektiğinde araştırmacılara bu konuda tavsiyede bulunur.

8) A kategorisi için eğitim almak isteyen kursiyerler en az lisans düzeyindeki eğitimlerini tamamlamış olmalıdır. Diğer kategoriler için böyle bir gereklilik bulunmamaktadır.

9) Derslere devam zorunluğunun kontrol edilebilmesi ve kayıt altına alınması şartıyla teorik dersler elektronik ortamda verilebilir.

10) Uygulama eğitimi sırasında bir eğitmen en fazla 5 öğrenciye aynı anda eğitim verebilir.

11) Lisans/yüksek lisans düzeyinde deney hayvanı kullanımını eğitimlerinin, eksik derslerin tamamlanması kaydıyla sertifika programına eşdeğer olup olmadığına HADYEK karar verir.

12) Kurs sonunda yapılacak sınav teorik ve uygulama sınavı olmak üzere iki safhadan oluşur. Kursiyerlerin başarılı sayılabilmeleri için her bir sınavdan 100 üzerinden en az 70 puan almaları gerekmektedir. Kursiyerler, sınavda başarısız olmaları halinde eğitim programına yeniden katılım sağlarlar.

13) Yönetmelik hükümlerine göre düzenlenen deney hayvanları kullanım sertifika programlarına kayıt yaptırarak devam ve başarı şartlarını yerine getiren kursiyerlere "Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası" verilir. Bu sertifikalar, Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından hazırlanan veri tabanı üzerinden oluşturulacaktır. Sertifikada aşağıdaki bilgiler yer alacaktır:

- Katılımcının adı, soyadı, TC Kimlik Numarası (yabancı uyruklu ise pasaport numarası),
- Sertifika eğitiminin alındığı HADYEK bilgileri,
- Sertifikanın kategorisi,
- Eğitimin yeri ve tarihi,
- Eğitim içeriği (alınan dersler ve saatleri),
- Sertifikanın geçerli olduğu tür veya türler,
- Katılımcının sınav notu

Bu sertifika, yerel etik kurul başkanı ile üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici tarafından imzalanır.

14) Kurs sonunda verilen sertifikaların geçerlilik süresi 5 yıl olacaktır. 5 yıl sonunda sertifikaların geçerli olması için 6 ay içerisinde "Yenileme Kursu"na katılım sağlanması gerekmektedir. Yenileme Kursları, hayvan deneyleri konusunda teorik ve uygulamaya dair güncel gelişmeleri de içeren 8 saatlik bir kurs şeklinde HADYEK tarafından düzenlenecektir. Yenileme Kurslarının içeriği HADYEK tarafından belirlenir. Deney hayvanı ünitesi sorumlu veteriner hekimleri, deney ünitesinde çalışan veteriner tekniker/teknisyenleri ve hayvan

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu: OXLYP9GMEY925DNA5PSQ Evrak Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

bakıcıları, deney ünitesinde çalıştıkları süre boyunca bu yenileme kursundan muafırlar. Yenileme kursları, mevcut sertifikada belirtilen türler için düzenlenecektir. Yenileme kurslarında derslerin tamamına katılım zorunludur. Sertifikanın yenilenebilmesi için kurs sonunda yapılan sınavdan 100 üzerinden en az 70 puan alınması gerekmektedir.

15) Deney hayvanları kullanılarak yapılan ve yalnız şiddet sınıflandırması ‘düzelmaz’ olan prosedürlerin yer aldığı tıbbi cihaz kullanımına yönelik eğitimlerde; deney hayvanı kullanım sertifikalı veteriner hekim tarafından anestezi uygulanarak ve onun gözetiminde, tıp doktoru, veteriner hekim ve diş hekimlerine, yalnızca söz konusu eğitimlerde kullanmaları amacıyla katılım belgesinin verileceği eğitimler (örneğin, laparoskopi ve mikrocerrahi eğitimi) aşağıdaki unsurları içerecektir:

- Hayvan deneyleri mevzuatı, kişilerin mevzuat kapsamındaki yetki ve sorumlulukları,
- Etik ve 3R kavramları,
- Genel laboratuvar çalışma ilkeleri ve uyulması gereken kurallar,
- Prosedürde kullanılacak hayvan türüne özgü olarak; hayvanın anatomik, fizyolojik, biyolojik özellikleri,
- Yapılacak prosedüre dair bilgiler,
- Kullanılacak hayvan ve yapılacak prosedüre dair video gösterimi.

Eğitim sonunda katılımcılara yazılı sınav yapılacak ve sınavdan 100 üzerinden en az 70 puan alanlara ‘katılım belgesi’ verilecektir. Katılım belgesinde hangi prosedür ve tür için verildiği açıkça belirtilecektir. Farklı tür veya prosedür değişikliklerinde yeniden eğitim alınacaktır. Bu katılım belgesi Deney Hayvanı Kullanım Sertifikası yerine geçmez.

16) Bu Genelge yürürlüğe girdiği tarihten önce alınan Deney Hayvanı Kullanım Sertifikaları bu Genelgenin yürürlük tarihinden itibaren 5 yıl geçerli olup, 5 yıl süre sonunda yenilenen sertifikalar araştırmacının tercih ettiği türe özgü olarak 14 üncü madde hükümlerine tabi olacaktır.

Bu Genelge’nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2007/11 sayılı “Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası Eğitim Programına Dair Genelge” yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Genelge 1/1/2018 tarihinde yürürlüğe girer.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Veysel EROĞLU
Bakan

EKLER :

Ek-1: Eğitim Hedefleri (14 Sayfa)

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu: OXLYP9GMEY925DNA5PSQ Evrak Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>